

*Баушук Н. П.,**ст. викладач кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови
Національного технічного університету України
«Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського»*

ОБ'ЄКТИВАЦІЯ КОНЦЕПТУ ЗДОРОВ'Я/GESUNDHEIT НА ОСНОВІ УКРАЇНСЬКИХ ТА НІМЕЦЬКИХ ПАРЕМІЙНИХ ОДИНИЦЬ

Анотація. У статті досліджується концепт ЗДОРОВ'Я/GESUNDHEIT в українській та німецькій паремійних картинах світу, який є культурозалежним, пов'язаний з менталітетом народу та відноситься до універсальних концептів, оскільки входить до мовної картини будь якої етноспільноти, а тому вважається дуже важливим для розуміння цінностей цієї спільноти. Для дослідження була обрана трьохкомпонентна структура концепту, яка дозволила порівняти понятійну, образну та ціннісну складові концептів, виокремити їх універсальні та етноспецифічні риси. Порівняльний аналіз лексикографічних джерел засвідчив, що при трактуванні поняття в українській мовній картині робиться акцент лише на фізичному здоров'ї, в той час як у німецькій мовній картині розширюється семантика поняття, оскільки воно включає фізичне, психічне та духовне благополуччя, без негативного впливу хвороби. Образи та асоціації у свідомості людини виникають на основі її індивідуального та колективного досвіду, тому найбільше відмінностей у вербалізації концепту простежується саме в образному складнику, який виявився набагато багатшим та різноманітнішим в українсько-го етносу, так, українці порівнюють здоров'я з дикими, свійськими та домашніми тваринами, з рослинами, з природними об'єктами, з артефактами, з міцним мотузком, з професіями, які вимагають великої фізичної сили. До етноспецифічних образів німецької культури слід віднести порівняння здоров'я з сіллю. При співставленні образного складника концепту порівнюваних мов було виявлено і спільні риси, як наприклад, здорова людина, яка тяжко працює, в обох лінгвокультурах викликає асоціації з конем. Порівняльний аналіз ціннісної складової проводився на основі паремійних одиниць, оскільки вони концептуалізують накопичені століттями спостереження та досвід людини в її повсякденному житті, виступають важливим засобом передачі народної мудрості, мають культурно-національну специфіку. Було виокремлено сім тематичних груп, які характеризують концепт здоров'я як комплексне багатовимірне явище, яке включає фізичне, психічне, духовне здоров'я, соціальне благополуччя. Було встановлено, що в обох мовних картинах світу здоров'я вважається однією з найвищих нематеріальних цінностей та займає чільне місце у світогляді як українського, так і німецького народу. Важливим для обох лінгвокультур є необхідність збереження здоров'я, дотримання здорового способу життя та профілактика захворювань.

Ключові слова: концепт, здоров'я, образи, цінності, паремії.

Постановка проблеми. У рамках антропоцентричного підходу наукових досліджень вчені розглядають паремії, як «енци-

клопедію народного життя, яка містить багато інформації для дослідження концептів» [1, с. 27]. Саме паремії відображають народну специфіку, яка пов'язана з історією, традиціями та звичаями, особливостями світосприйняття. Вони мають багатовікову історію, зберігають та передають еталони та стереотипи, які сформувались у свідомості певного етносу впродовж століть та містять поведінкові стратегії людини, її цінності та ідеали, мораль, менталітет. Дослідження паремійних одиниць у зіставному аспекті сприяє вирішенню проблем фонових знань комунікантів завдяки виявленню паремійних аналогів, еквівалентів та етнокультурних лакун. До характерних рис паремій ми відносимо структурно-композиційну завершеність, змістовну наповненість, лаконічність, усталеність. Виникати паремії можуть як комплікативним, так і імплікативним шляхами. Паремійні одиниці є засобами передачі культурно-історичних сенсів, які концептуалізують результати наївного пізнання світу й відображають ставлення суб'єкта до його складників [1, с. 27]. Саме тому свою наукову розвідку ми проводимо на основі паремійних одиниць української та німецької лінгвокультури.

Аналіз досліджень. Дослідження концептів в останні роки переживає справжній бум, тому з'являється велика кількість наукових праць, дисертацій, монографій у цій царині. Концепт став базовим поняттям лінгвокультурології та когнітивістики, а також широко застосовується в психолінгвістиці при дослідженні асоціативних, образних уявлень, саме тому він вирізняється неоднозначністю та суперечливістю свого тлумачення. Такі термінологічні розбіжності у визначенні концепту обумовлені цілою низкою чинників, серед яких можна назвати і те, що сам термін став об'єктом дослідження різних наукових дисциплін.

Олена Селіванова трактує концепт як інформаційну різносубстратну структуру, в якій концепт утворюється навколо поняття як ядерної структури, яка співвідноситься з іншими результатами пізнавальної діяльності: уявленнями, гештальтами, асоціативно образними, оцінно-емоційними компонентами [2, с. 415]. З точки зору лінгвокультурології концепт є одиницею, яка виражає етнонаціональну специфіку і вербалізується в словах, фразеологізмах та інших мовних засобах [3, с. 70]. З точки зору лінгвокогнітології та психології під терміном концепт розуміють «одиницю ментальності, свідомості, пам'яті, якою оперує людина в процесі мислення і в якій відображається зміст досвіду та знань» [3, с. 70].

У роботі А. Приходька аналізуються різні підходи до трактування концепту, наводяться різні дефініційні моделі концепту

як епістемічного, (психо)ментального, (етно)культурного, (прагма)регуляторного, аксіологічного утворення, визначається цінність центральною ланкою концепту та зазначаються додаткові характеристики концепту, як комплексність побутування (одночасно відноситься до мови, свідомості і культури), обмеженість свідомістю носія, умовність і нечіткість, складноструктурованість, мінливість, тривірневе лінгвальне втілення, метамовне титулювання. А. Приходько виокремлює у концепті понятійний субстрат, перцептивно-образний адстрат та ціннісний (валоративний) епістрат [4, с. 46–53, 55–66]. У своєму дослідженні ми будемо розглядати концепт як трьохкомпонентну структуру, яка вперше була запропонована В. Карасиком, та містить понятійний, образний та ціннісний складники.

Оскільки здоров'я у житті людини має надзвичайно важливе значення, то часто воно ставало об'єктом досліджень та наукових розвідок вчених та мовознавців. Кваліфікаційні ознаки здоров'я як цінності та його оцінно-емоційна специфіка привернув увагу Жанни Краснобаєвої-Чорної. Вербалізацію концепту «здоров'я», його культурно-специфічні характеристики на матеріалі українських фразеологізмів та паремій розглядала у своїх роботах Л. Печенікова, на основі латинських паремій О. Милик. Визначає концепт здоров'я як виняткову позитивну цінність в українській мовній картині світу Марія Бобро у своїй дисертаційній роботі, вона також наголошує, що цінність здоров'я проявляється перш за все у протиставленні здорової та хворої людини, а також в усвідомленні здоров'я як найбільшого багатства, яке може мати людина [1]. Оксана Лемішка проаналізувала концепт HEALTH та виділила його основні складові в англійській мові. У науковій розвідці Г.М. Добролюжи йдеться про мотиви здоров'я у тематиці поліських порівнянь. І.М. Наконко проаналізував погляди на здоровий спосіб життя українців від часів Київської Русі до кінця XVIII–XIX століття та трансформацію цих поглядів у зв'язку з переходом від аграрного до індустріального суспільства.

Мега статті – дослідити об'єктивацію концептів ЗДОРОВ'Я/ GESUNDHEIT як трьохкомпонентної структури в українській та німецькій мовних картинах світу, виокремити універсальні та етноспецифічні риси репрезентації концептів, проаналізувати зібраний матеріал.

Виклад основного матеріалу. Здоров'я має абсолютну цінність у житті людини, адже, лише маючи здоров'я, людина може втілити в життя всі плани та мрії, здолати всі труднощі та перепони, які трапляються на її шляху, стати успішною та досягти гармонії.

Оскільки концепт характеризується багатокомпонентною та багатоярусною структурою, яка виявляється за допомогою аналізу мовних засобів її репрезентації, то звернемося до визначення поняття здоров'я як ядра концепту у порівнюваних мовах. Для цього скористаємось тлумачними словниками, які допомагають якнайповніше розкрити зміст концепту. Академічний тлумачний словник української мови, зосереджують головним чином на фізичному аспекті здоров'я, трактує його як: «стан організму, при якому нормально функціонують усі його органи»; та відтінок значення «той чи інший стан, самопочуття людини» [5, с. 547]. Німецький тлумачний словник Дудена визначає здоров'я як «Zustand oder bestimmtes Maß körperlichen, psychischen oder geistigen Wohlbefindens; Nicht-

beeinträchtigung durch Krankheit» [6]. Як засвідчують наведені дефініції, при визначенні поняття в українській мовній картині акцентується увага лише на фізичному здоров'ї, в той час як в німецькій мовній картині маємо розширення семантики поняття здоров'я, яке включає в себе фізичне, психічне та духовне благополуччя, без негативного впливу хвороби.

На думку О. Милик периферію концепту становлять прагматичні складники лексеми, конотації, образи та асоціації, які виникають у свідомості людини на основі індивідуального та колективного досвіду [7, с. 195]. Концепт формується у процесі морально-ціннісної концептуалізації дійсності і для збагачення концепту людина повинна оперувати уявленнями, почуттями, інтуїцією, щоб створити цей образ і зберегти його в пам'яті. Проаналізуємо образний складник концептів, який часто вербалізується за допомогою метафор, метонімії, порівнянь. Спільним для обох лінгвокультур є порівняння здоров'я з рибою: «Бувай здорова, як риба, гожа, як вода, весела, як весна, робоча, як бджола, багата, як земля свята»; «Gesund wie ein Fisch im Wasser». Здоров'я в українській культурі асоціюється зі скарбом: «Здоров'я – найдорожчий скарб», а в німецькій – з найбільшим багатством, найвищим благом: «Gesundheit ist der größte Reichtum»; «Gesundheit ist das höchste Gut». Оскільки здорова людина здатна витримувати великі навантаження та багато працювати, то така особа в обох культурах асоціюється з конем: *здоровий, як кінь; gesund wie ein Pferd*. Варто зауважити, що маркером здоров'я досить часто виступає здатність людини бути сильною та міцною, тому українці таких людей порівнюють з дикими тваринами: *здоровий як ведмідь, як лось, як тур;* із свійськими та домашніми тваринами: *здоровий як бик, як бугай, як віл, як кабан, як кобила, як корова, як мул;* з рослинами: *здоровий як бук, як дуб, як хрін;* з природними об'єктами: *здоровий як вода* («Щоб ти був здоров, як вода»), *як гора, як гір;* з артефактами різного типу: *здоровий як дзвіниця, як горохова копця, як сарай, як хата;* з професіями, які вимагають великої фізичної сили: *здоровий, як катюга, як майстер різницький* [8, с. 320–329]; з міцним мотузком: «Здоровий, як вірówka всемеро». Німці порівнюють здоров'я із сіллю, проте звертають увагу на її наявність зазвичай лише за відсутності: «Die Gesundheit wie Salz, man bemerkt nur, wenn es fehlt».

Для дослідження ціннісного компонента концепту використаємо паремії, які часто виступають джерелом національно-культурної інформації, адже вони є культурним кодом, вбудованим у мову, який виконує роль скарбниці та засобу передачі людського духовного досвіду та історичного досвіду, який вирізняє кожен етнос. У паремійному фонді української та німецької лінгвокультур виокремимо 7 тематичних груп, за допомогою яких охарактеризуємо концепт ЗДОРОВ'Я/ GESUNDHEIT.

Першу тематичну групи утворюють паремії, які характеризують **фізичне здоров'я людини**. З точки зору медицини фізично здоровою вважають людину, у якій нормально функціонують всі органи, системи та організм в цілому. У народній свідомості українців цінність фізичного здоров'я людини осмислюється через усвідомлення позитивних наслідків доброго здоров'я як запоруки успішного життя, матеріального достатку: «Було б здоров'я, а все інше буде»; «Здоров'я – всьому голова»; «Коби голова здорова, будуть воли та корова». Слід згадати, що середня тривалість життя людини раніше була

невеликою, тому культивувався образ фізично сильної, міцної, орядної людини, а багатирі ставали героями епосу.

До другої тематичної групи ми віднесемо паремії, які пов'язані з **психічним здоров'ям**, тобто таким станом людини, при якому відбувається адекватна емоційна, інтелектуальна взаємодія людини з зовнішнім середовищем. Досить часто психічний стан людини пов'язаний з її емоціями, стражданнями, переживаннями, страхами, роздратуванням, гнівом, радістю. Веселощі, позитивні емоції сприяють покращенню настрою, а, отже, є запорукою здоров'я та роблять людину щасливою: «*Veseliy smikh – zdorov'ya*»; «*Vesela dumka – polovina zdorov'ya*»; «*Zdorov'ya yak shastya, коли його не помічаєш, значить воно є*»; «*Smikh kraiche likuє, niž vsi likuє*»; «*Bez zdorov'ya немає shastya*»; «*Lachen ist gesund*»; «*Lachen ist eine körperliche Übung von großem Wert für die Gesundheit*». Всім відомо, що хвора людина не здатна веселитись, жартувати, її все дратує: «*Koли болить, niщо не веселить*»; «*Jartуймо, поки zdorovі*»; «*Den Kranken ärgert die Fliege an der Wand*». Опосередковано репрезентується емоційний стан людини в українській лінгвокультурі здатністю отримувати задоволення від їжі за допомогою опозиції *солодкий – гіркий*: «*Як здоров, то в мене хрін за цукор*»; «*Хворому і мед гіркий*».

До третьої тематичної групи належать паремії, які мають відношення до **духовного здоров'я людини** та відображають її світобачення, її духовний світ, її сприйняття релігії та духовних цінностей, її самоідентифікацію, її ставлення до сенсу життя. На думку багатьох людей фізичне здоров'я гарантує душевне здоров'я: «*Як здорове тіло, то й душі мило*», для віруючих людей домінуючою є духовна складова, яка має на меті духовне вдосконалення, позбавлення згубних пристрастей, сприяння спасінню душі у рамках швидкоплинного людського життя, а тривале життя вважається благословенням: «*Дай Боже, віку довгого, шастя доброго, талан у голови, долю під боки, здоров'я хай укриє*»; «*Gesundheit ist kein Zustand des Körpers, sondern des Geistes*»; «*Es ist der Geist, der sich den Körper baut*». Оскільки релігійність була основою ментальності народу, то здоров'я не могло не корелювати з релігійними принципами, духовний світ був невід'ємною складовою людини, а заздрість, гнів, смуток, журба, ненажерливість вважались гріхом для віруючих, про який розповідали на сповіді, саме тому паремії слугують пересторогою від смертних гріхів та шкоди здоров'ю: «*Заздрість здоров'я їсть*»; «*Журба здоров'я відбирає, до гробу потихає*»; «*Зо злості болять кості*»; «*Іж – не переїдайся, пий – не перепивайся, говори – не переговорюйся, то будеш здоров*»; «*Neid frisst seinen eigenen Herrn*»; «*Neid isst dem Menschen, was Rost dem Eisen*»; «*Zorn beginnt mit Torheit und endet mit Reue*»; «*Allzuviel ist ungesund*». Розуміння здоров'я визначалось перш за все моральними, духовними та вольовими якостями людини, пріоритетом духу над тілом, вічного життя над смертю, праведності над гріховністю. Коли ми говоримо про гармонійний фізичний і духовний розвиток людини, то досить часто вживаємо широковідомий вислів: «*У здоровому тілі – здоровий дух*»; «*Ein gesunder Geist ist in einem gesunden Körper*», який походить з Х сатири Ювенала і в оригіналі звучав: «*Треба молити (богів), щоб дух був здоровий у тілі здоровому*» [7, с. 519].

Четверту тематичну групу утворюють паремії, які визначають **здоров'я як умову соціального добробуту**. Під соціальним добробутом ми розуміємо наявність нормальних матеріальних та духовних умов, відносин між людьми, між людиною і су-

пільством, упевненість у завтрашньому дні, кар'єрне зростання, гідні умови праці та гідна заробітна плата. Як відомо, саме здоровий спосіб життя є механізмом соціокультурної адаптації людини до існування у певному природному та соціокультурному середовищі, ефективність цього механізму визначає якість життя як окремої людини, так і суспільства в цілому та впливає на демографічні, соціальні, культурні та економічні характеристики суспільства [9, с. 113]. У давнину здоровий бідняк деколи був щасливіший за багату людину, оскільки він міг радіти життю та насолоджуватись ним, працювати та досягти добробуту: «*Було б здоров'я, а все інше наживем*»; «*Хто здоровий, той багатий*»; «*Zdoroviy zlidar shastliiviy від хворого бачача*»; «*Besser gesunde Beine, als goldene Krücken*»; «*Einem Kranken kann es nicht helfen, dass er in einem goldenen Bette liegt*».

До п'ятої тематичної групи ми віднесемо паремії, які розглядають **здоров'я як найвищу цінність**. Оскільки раніше людям в повсякденному житті доводилось важко і багато працювати, то здоров'я сприймалось як головна цінність, важливіша за матеріальні блага та статки тому, що його неможливо купити чи успадкувати, без здоров'я все втрачає сенс: «*Здоров'я більше варте, як багатство*»; «*Ліпше здоров'я, як готові гроші*»; «*Все можна купити, тільки здоров'я ні*»; «*Вартість здоров'я знає лиш той, хто його втратив*»; «*Gesundheit kann man nicht beim Krämer kaufen*»; «*Gesundheit ist nicht alles, aber ohne Gesundheit ist alles nichts*».

Шосту тематичну групу утворюють паремії, які говорять **про відсутність здоров'я**. Втрата здоров'я або його відсутність мала негативні наслідки для людини, адже вона могла втратити працездатність або навіть померти. Співвідношення опозицій *здоров'я – хвороба* є базовим для осмислення концепту GESUNDHEIT/ЗДОРОВ'Я, адже людина усвідомлює цінність і значущість здоров'я лише через власний досвід, вона сприймає себе та навколишній світ лише крізь призму власного фізичного стану: «*Здоровому здається, що він ніколи не захворіє*»; «*Той здоров'я не цінить, хто хворий не був*»; «*Вартість здоров'я знає лиш той, хто його втратив*»; «*Die Gesundheit schätzt man erst, wenn man krank ist*»; «*Das Gefühl der Gesundheit erwirbt man durch Krankheit*»; «*Wer nicht jeden Tag etwas für seine Gesundheit aufbringt, muss eines Tages sehr viel Zeit für die Krankheit opfern*», саме тому досить часто здорова людина вважає, що так буде завжди і сприймає здоров'я як даність, вона не може зрозуміти проблеми хворих людей: «*Здоровий хворого не розуміє*»; «*Чужий біль нікому не болить*»; «*Die Gesunden und Kranken haben ungleiche Gedanken*». Лише в українській лінгвокультурі знаходимо підтвердження шанобливого ставлення до хворої людини, якій намагались догодити, як дитині: «*Хворому годи завше, як малому*», однак деколи таке ставлення мало і негативні наслідки: «*Хворе коли не вмере, то розпеститься*». Ймовірно саме тому інколи ліниві люди вдають з себе хворих: «*Він тяжко хворий: коли працює, то все мерзне, а коли їсть, то все потіє*»; «*Захворів Іванко, аж отух від спанку*». Осмислення лінощів в контексті кореляції *хворіти – лінитись* простежується лише в українській паремійній картині світу, подібне іронічне ставлення до лінощів є етноспецифічною рисою українського світобачення.

До сьомої тематичної групи ми віднесемо паремії, які засвідчують **необхідність збереження здоров'я**. Народна мудрість вчить піклуватися про здоров'я постійно, починаючи з юних років і до старості: «*Бережи одягу знову, а здоров'я змолоду*»; «*Бережи честь змолоду, а здоров'я під старість*». Як в українській,

так і в німецькій мові паремії можуть звучати як рекомендації та настанови для здорового способу життя та недопущення розвитку хвороб: «Держи голову в холоді, ноги в теплі, проживеш довгий вік на землі»; «Рух – це здоров'я»; «Якщо хочеш здоров'я мати, мусиш рано вставати, а ввечора лягати»; «Турбота про здоров'я – кращі ліки»; «Помірність – мати здоров'я»; «Den Kopf halt' kühl, die Füße warm, das macht den besten Doktor arm»; «Sport treiben – gesund bleiben»; «Besser gesund und schlank, als fett und krank»; «Gesundheit bekommt man nicht im Handel, sondern durch den Lebenswandel». Досить часто людина усвідомлює необхідність піклування про здоров'я лише тоді, коли вона його вже втратила: «Здоров'я маємо – не дбаємо, а позбувшись плачемо»; «Gesundheit ist leichter verloren, als wiedergewonnen». Рівень культури здоров'я можна вважати одним з мірил здорового способу життя, а під культурою здоров'я слід розуміти систему духовних цінностей, в основі яких знаходиться ідеал здоров'я та система заходів з профілактики захворювань шляхом дотримання режиму здорової життєдіяльності людини [9, с. 113].

Варто зазначити, що цінність здоров'я виявляється у вітанях та численних побажаннях в українського народу: «Доброго здоров'я»; «Будьте і Ви здорові»; «В добрім здоров'ї тривайте»; «Оставайтесь при добрім здоров'ї»; «Дай Вам, Боже, доброго здоров'я»; «Даруй Вас, Боже, щастям і здоров'ям»; «Дай Вам, Боже, добра, здоров'я, сил». Якщо ж когось проклинали та бажали зла, то апелювали до хвороби: «Бодай на тебе болячка напала»; «Щоб тебе трясця вхопила, чортового сина»; «Чума б Вас забрала»; «Бодай його болячки з'їли»; «Бий тебе хвороба».

Висновки. Концепт здоров'я пов'язаний з менталітетом народу, із загальним контекстом культури та духовності, здоров'я визначає буття людини, оскільки є однією з найвищих онтологічних цінностей. В українській та німецькій мовних картинах світу здоров'я визначає не лише існування людини, а й її співіснування та співпрацю з іншими, здатність жити повноцінним життям та отримувати від нього справжнє задоволення. Найбільше відмінностей при співставленні об'єктивної концепції ЗДОРОВ'Я та GESUNDHEIT простежується в образному складнику концепту. В обох лінгвокультурах ціннісне осмислення концепту здоров'я, розуміння його значущості в житті відбувається через призму власного та колективного досвіду людини і має широкую тематичну класифікацію. До етномаркованих рис українського світобачення слід віднести побажання здоров'я добрим людям при вітанні або ж хвороби – злим та недобрим, а також іронічне ставлення до лінивих українців, які вдають з себе хворих.

Перспективним вважаємо дослідити зміни, які відбувалися у вербалізації концепту ЗДОРОВ'Я/ GESUNDHEIT в процесі історичного розвитку.

Література:

1. Бобро М.П. Аксиологічні та лінгвокультурні параметри концепту життя як складника української концептосфери: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01/ Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. Харків, 2018. 242 с.
2. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К., 2008. 712 с.
3. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2012. 288 с.
4. Приходько А.М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя: Прем'єр, 2008. 332 с.

5. Словник української мови: в 11 т. Т. 3. Київ: Наукова думка, 1972. 744 с.
6. Duden K. Das Onlinewörterbuch URL: <https://www.duden.de/woerterbuch> (Abrufdatum: 11.02.23)
7. Милик О.В. Вербалізація концепту «здоров'я» в латинських пареміях. Мовні і концептуальні картини світу, 2013. Вип.46(2). С. 514–522.
8. Левченко О.П. українсько-російсько-білорусько-болгарсько-польський словник порівнянь. Львів: Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2011. 748 с.
9. Наколонко І.М. Концепт здоров'я та здорового способу життя у культурі й ментальності українців доіндустріального аграрного суспільства. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія, культурологія, соціологія, 2016. Вип. 11. С. 112–124.

Bashuk N.P. Objectivation of the concept ЗДОРОВ'Я/ GESUNDHEIT on the basis of Ukrainian and German paremia units

Summary. The article examines the concept ЗДОРОВ'Я/ GESUNDHEIT in the Ukrainian and German paremia worldviews. This concept is culture-specific, relevant to the folk mentality and belongs to the universal concepts, as it is included in the linguistic picture of any ethnic community, and, therefore, is deemed to be very important for understanding values of this community. The three-component structure of the concept chosen for the study allowed us to compare the conceptual, figurative and value components of the concepts, to distinguish their universal and ethno-specific features. A comparative analysis of lexicographic sources proved that when interpreting the concept in the Ukrainian linguistic picture, the emphasis is only on physical health, whereas the semantics of the concept expand in the German linguistic picture, as it includes physical, mental and spiritual well-being, without a negative impact of illness. Images and associations arise in a person's mind on the basis of his or her individual as well as collective experience, therefore, most of the differences in the verbalization of the concept can be observed precisely in the figurative component, which turned out to be much richer and more diverse in the Ukrainian ethnic group. Thus, Ukrainians compare health with wild and domestic animals, plants, natural objects, artifacts, a strong rope, professions that require a great physical strength. The comparison of health with salt should be included into the ethno-specific images of German culture. When comparing the figurative component of the concept in compared languages, common features were also revealed, for example, a healthy person who works hard is associated with a horse in both linguistic cultures. The comparative analysis of the value component was carried out on the basis of paremia units, since they conceptualize the observations accumulated over centuries and experience of a person in his or her everyday life, act as an important means of transmitting folk wisdom and are specific to one's culture and ethnicity. Seven thematic groups were identified which characterize the concept of health as a complex multidimensional phenomenon that includes physical, mental and spiritual health, as well as, social well-being. It was established that in both linguistic worldviews, health is considered to be one of the highest intangible values and occupies a prominent place in the worldview of both Ukrainian and German nations. Important for both linguistic cultures is the necessity of keeping health, maintaining a healthy lifestyle and preventing diseases.

Key words: concept, health, images, values, paremia.